

Н.М. Юніцька

Петро Яцик та українська духовність

*Уроки української мови
для старшокласників*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 77.268.1(Укр)я72
Ю52

Юніцька Н.М.

Ю52 Петро Яцик та українська духовність: Уроки української мови для старшокласників. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2008. — 48 с.

ISBN 978-966-408-498-4

Пропонований навчальний матеріал має на меті ближче ознайомити педагогів та учнів з хронологією життєпису та скарбницею духовних цінностей Петра Яцика, ім'я якого стало широко знаним в Україні завдяки меценатському проекту — Міжнародному конкурсу з української мови. Вибіркові тексти та уривки зі статей сприятимуть повторенню і глибшому засвоєнню учнями програмового матеріалу з української мови, а інтерактивні методи лінгвістичної роботи над окремими фактами біографії П. Яцика та його висловами допоможуть школярам усвідомити й зробити правильні кроки в подальшому житті.

Для вчителів-словесників, керівників методичних об'єднань учителів української мови та літератури, студентів філологічних факультетів.

ББК 77.268.1(Укр)я72

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва

ISBN 978-966-408-498-4

© Юніцька Н.М., 2008
© Навчальна книга — Богдан, макет,
художнє оформлення, 2008

ПЕРЕДМОВА

Цінності, які не підлягають жодним переоцінкам

Світова українська діаспора багата на голосні імена людей, котрі досягли вершин успіху в різних сферах діяльності. Тут і визначні державні й громадські діячі, як, скажімо, губернатор Канади Раймон (Роман) Гнатишин, президент Світового конгресу українців Аскольд Лозинський, видатні вчені Володимир Кубійович, Олександр Оглоблин, Юрій Шевельов, знаний ще як літературознавець Юрій Шерех, художники Яків Гніздовський і Василь Курилик, Лео Мол і Святослав Гординський, письменники Улас Самчук і Наталя Лівицька-Холодна, Євген Маланюк та Іван Багряний. Okремо слід сказати про талановитих підприємців, що уславилися меценатством. І тут передовсім постають імена Тетяни й Омеляна Антоновичів, Галини й Олексія Воскобійників, Костянтина Темертея. А поміж ними — Петро Яцик. Той, хто жертвував мільйонні суми на українські освітні й наукові студії в західному світі. Досить сказати, що Освітня фундація його імені опікується таким важливим проектом, як видання в англійському перекладі «Історії України-Руси» Михайла Грушевського.

В Україні ім'я Яцика стало широко знаним завдяки його останньому меценатському проекту — Міжнародному конкурсу з української мови, що після смерті ініціатора носить його ім'я, і навіть незважаючи на те, що донька великого мецената Надія з невідомих причин полишила без підтримки конкурс імені свого батька, ім'я цього видатного українця звучить на високих регістрах у різних кінцях України — воно добре знане серед школярів, студентів та вчителів, які або беруть участь у патріотичному мовному турнірі, або причетні до нього. Я мав приємність добре знати цього чоловіка. І якби мене запитали про найхарактерніше в цій яскравій особистості, то я відповів би: він, по-перше, був надзвичайно талановитою людиною, а, по-друге, його з усіма на те підставами можна назвати вічним учнем (*semper tiro*), оскільки він завжди й повсюдно вчився. Вчився з книг,

намагаючись прочитати якнайбільше з економіки, соціології та з історії України, якими він найбільше цікавився. Економіка була однією з тих наук, що тісно пов'язані з його бізнесом. Кожен серйозний підприємець завжди прагне знати економічні тенденції суспільного розвитку. Соціологія також підказувала йому особливості внутрішнього розвитку суспільства, яке він також прагнув якнайкраще знати. Адже бізнес продукує товар, на який має бути суспільний запит. Інакше це не буде успішний бізнес.

Історія України також природна в сфері зацікавлень Петра Ящика, оскільки він і сам прагнув знати минуле свого народу, і робив усе для того, щоб це знали всі українці. Не випадково саме він, а не хтось інший, заснував у вісімдесяти роки Центр досліджень з історії України, пожертвувавши для цього мільйон доларів.

Читав Петро Ящик і біографії видатних людей: полководці, політики, державні діячі, винахідники, вчені... — його цікавили всі ті фактори, які ведуть людей до успіху, допомагають їм стати на найвищих вершинах. Він міг годинами розповідати про Вашингтона чи Ганнібала, Едісона чи Ньютона. Він знаходив у них саме оте спільне, що й викувало їхні досягнення.

Не випадково Ящика запрошували читати лекцію на тему «Як досягти успіху в житті». Виступав він у Національному університеті імені Т.Г. Шевченка в столиці України, в Національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова, а також у Національній академії оборони. І промовець, і його численні слухачі зійшлися на думці, що в кожній галузі людської діяльності є ті закономірності, які мають універсальний характер.

Ящик покладав великі сподівання на започаткований з його ініціативи мовний турнір. Він вважав, що такий захід реально сприятиме піднесенню престижу державної мови в Україні. І, як свідчить розвиток подій, меценат мав рацію.

Ідею Наталі Юніцької наблизити образ Петра Ящика до школярів, ознайомити юних із його ієрархією цінностей годі й переоцінити. Це справді важливо й актуально, коли, говорячи про успіх у житті, про здобуття різних перемог і життєвих благ, людина завжди пам'ятатиме мексиму Петра Ящика: «Убогий духом не може бути багатим, незважаючи на те, скільки грошей він має». Це ті цінності, які не підлягають жодним переоцінкам.

*Михайло Слабошницький,
співголова координаційної ради
Міжнародного конкурсу
з української мови імені П. Ящика*

«Він належить до такого типу людей, які вже з першого погляду викликають глибоку довіру. Спокійний, самозосереджений і доброзичливий, Яцик справляє враження чоловіка справді надійного».

Михайло Слабошпицький

«Чи ви можете уявити повноцінне існування краси без її опертя на силу?»

Петро Яцик

Методичні орієнтири

Цей навчальний матеріал сприятиме ближчому ознайомленню педагогів та учнів із хронологією життєпису та скарбницею духовних цінностей Петра Яцика — українця, що народився в Закарпатському краю. Життя його склалось так, що в 23 роки він змушений був покинути Батьківщину і випробувати долю на чужині.

Певно, під щасливою зіркою народився наш співвітчизник, бо зумів стати у Канаді мільйонером.

Величезні кошти зі своїх накопичень Петро Яцик віддавав на розбудову української духовності.

Саме йому належить ідея організувати конкурс знавців української мови серед школярів, до якого згодом долучилось і студентство. У 2005 році Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика вшосте стартував в Україні. Меценат покладав на це змагання багато надій, сподіваючись, що завдяки таким конкурсам розцвітатиме коштовним дивоцвітом українське слово.

Праця із запропонованими вибірконими текстами, що взяті з книги Михайла Слабошпицького «Українець, який відмовився бути бідним», художнє оформлення Олега Кости, над виданням якої працювало київське видавництво «Рада» в 1994 році, та із уривками статей, що друкувались в газеті «Літературна Україна», сприятиме повторенню і глибшому засвоєнню учнівським загалом вивченого раніше програмового матеріалу з української мови. Інтерактивні методи лінгвістичної роботи над окремими фактами біографії Петра Яцика та його зореносними висловами, що становили життєве кредо мецената, сприятимуть усвідомленню школярами істин, які допоможуть їм робити правильні, осмислені кроки в подальшому житті.

Мета цієї методичної розробки — навчити учнів на прикладі життєтворчості Петра Яцика осягнути значимість його морального правила: «Убогий духом не може бути багатим, незважаючи на те, скільки грошей він має».

ХРОНОЛОГІЯ ДАТ ЖИТТЄПІСУ ПЕТРА ЯЦИКА

Числівник як самостійна частина мови

*Числівник може визначить тобі
число речей, порядок при лічбі.*

Д. Білоус

*Кожна істина, яку відкриваємо
ми — це перший крок до істин, які
нам залишилися відкрити.*

Клод Андріан Гельвецій

Мета: зміцнити знання учнів про числівник як самостійну частину мови, його розряди за значенням і будовою, про основні орфограми в числівниках; розвивати відчуття числівника як органічної і неповторної частини складної структури української мови на основі закладеної природою і сформованої протягом тисячоліть у носіїв національної потреби, правильно, чітко і виразно висловлювати думку, удосконалювати уміння доречно та різноманітно вживати сполучення з числівником в усному і писемному мовленні; виховувати повагу до життєстановлення особистості Петра Яцика на базі біографічних даних про нього; дбати про підвищення мовної культури як ознаки освіченої, вихованої людини.

ХІД УРОКУ

Для виконання цього завдання клас потрібно поділити на групи по чотири учні в кожній, обравши керівників. Пропонований текст розділити на частини. Кожна учнівська група одержує картку з відповідним уривком тексту та завданнями.

Суть завдань: повторення відомостей про числівник.

Вчитель, в разі виникнення необхідності, надає консультації учнівським групам та здійснює контроль за виконанням та перевіркою робіт.

Після виконання завдань члени груп здійснюють обмін роботами для взаємоперевірки.

Керівники груп по чергово зачитують, згідно з послідовністю розв'язку подій, уривки текстів, аналізують правильність виконання поставлених завдань, вказують на виявлені недоліки.

Вчитель стежить за точністю аналізу робіт учнями. Після завершення виконання поставлених завдань педагог відзначає групи, які найкраще впорались із роботою, та дякує групам, які об'єктивно й правильно перевірили роботи своїх опонентів.

Вступне слово вчителя

Петро Яцик був одним із найбагатших українців діаспори, канадським мільйонером. Чистий підприємець, він не занурювався тільки у свій бізнес, а був українцем, котрий усвідомлював болі свого народу, майбутнє якого він вбачав тільки у світовому співтоваристві. З-поміж інших вирізнявся рішучістю, наполегливістю, терплячістю, мав чітку мету та знав, як її досягти.

Для підростаючого покоління діяльність Петра Яцика та його світогляди мають колосальну виховну вартість, що сприяє подальшому їхньому позитивному становленню. Він був переконаний, що всі українці у вільному світі невідкладно мусять сконцентрувати свої дії, щоб здійснювати загальноукраїнські науки.

Детальніше про знаменитого мецената ви дізнаєтесь, працюючи над уривками текстів про життя і діяльність Петра Яцика.

Завдання

1. Виписати із тексту числівники і визначити будову кожного (числові написання числівників замінити буквеними).
2. Провідміняти два числівники із пропонованого тексту (на вибір).
3. Згрупувати числівники, вжиті в тексті, за розрядами.
4. Визначити відмінки підкреслених числівників та пояснити їхнє написання.

7 ♦ липня 1921 року в с.Верхнє Синьовидне, що на Соколівщині Закарпатського краю, в родині селянина Дмитра Яцика народився син Петро.

В 1938 році він закінчив семирічну школу, яку доповнив кількома предметами на сільськогосподарських курсах. В 1939 році навчався на шестимісячних курсах, після завершення яких став працювати помічником машиніста (тобто кочегаром).

В 1942 році Петро Яцик закінчив молочарські курси. Далі — праця інспектором молочного господарства в Бережанах, що на Тернопіллі.

У 22 роки мав намір записатися на службу в українську дивізію «Галичина», але йому було відмовлено.

♦ В 1944 році Петро Яцик вирушив на Захід, бо іншого виходу в нього не було: він працював у легалізованій німцями молочарській структурі під час окупаційного режиму і якби залишився на Батьківщині, то його б чекало багатолітнє заслання у радянських концетраційних таборах.

За кордоном Яцик вступив до Українського технічно-господарського інституту, що знаходився на околиці Регензбурга. Спеціально для слухачів, котрі не мали середньої освіти, при інституті були створені натуральні дворічні курси, закінчивши які студенти склали іспити за середню школу. 1946-го Петро закінчив навчання на курсах і того ж року переїхав з Німеччини до Канади. На той час йому виповнилось 27 років. Він мав за плечима надію, рішучість у душі й 7 доларів у кишені.

Юнак влаштувався на роботу посудомийником у ресторан на вулиці святої Катерини з оплатою 21 долар на тиждень, а щоб добре опанувати французьку мову, пішов вчитися у вечірню школу.

♦ У 1949 році змінив фах: пішов працювати на різню, де відокремлював м'ясо від кісток. Після того Яцик ще працював на залізниці, в молочарні.

До 1949 року він зібрав 1125 доларів, пробувши на канадській землі трохи більше року. Того ж року він з двома партнерами заснував на вулиці Батерст українську книгарню «Арка».

Одержавши від партнерів 4600 доларів, П. Яцик готовий був до нової справи. Разом з Михайлом Шафранюком відкрив меблевий магазин на вулиці Квін, незважаючи на те, що на ній вже було 53 меблеві магазини. Згодом змушений був відійти від справи.

♦ Петро Яцик став співвласником будівельної фірми «Аккурат Білдерс Лтд».

Прибутки фірми щороку зростали: у 1957 році вони становили близько 30 тисяч доларів, а в 1958 році — вже понад півмільйона. Співзасновників фірми було 18.

Наприкінці 60-х років на канадських землях забовванів сумний привид економічного спаду. Яцикові спільники вирішили негайно забрати свої гроші. За один вечір він втратив 35 000 доларів, віддавши їх спільникам. Відтоді перебрав будівельну спілку під свій контроль. Справи знову пішли вгору: доходи фірми зростали на 100 відсотків щорічно протягом 10 років.

♦ Рядки з дослідження «Петро Яцик, український маценат», що належить перу Василя Вереги, конкретизують ще одну сторінку його біографії:

«В 1970 роках Яцик подарував понад 2000 доларів на будівництво української католицької церкви в Куритибі (штат Пурана), а в 1989 році допоміг видати шкільні підручники українською мовою для початківців із португальсько-українським словником.

В 1988 році Петро Яцик подарував 2500 доларів на видання книжки португальською мовою «Тисячоліття християнства в Україні», для будівництва бурси українським дітям в Бразилії виділив 5000 доларів та ще 5000 доларів — українській католицькій церкві в Куритибі (штат Парана).

Всі його пожертви можна заокруглити до 30 000 доларів. Це лише маленький перелік добродійних справ, на які не шкодував коштів Петро Яцик.

Зокрема, лише на потреби Альбертського університету він передав 3800000 доларів. Колишній сільський юнак із Верхнього Синевидного, меценат лише в *першому* поколінні, виріс у Канаді до рівня видатного громадського діяча, який чітко бачив національні пріоритети й безкомпромісно їх відстоював і словом, і ділом».

Коло ідейних висловів Петра Яцика

Мета: залучити учнів до обговорення суті висловів Петра Яцика — навчати бути демократичними, приймати продумані рішення; розвивати пізнавальну активність, самостійність, здатність до діалогу, критичне мислення; виховувати серед школярського загалу почуття толерантності, сприяти атмосфері співробітництва і взаємодії.

ХІД УРОКУ

1. Розділити клас на малі групи (по три учні).
2. Роздати всім групам надруковані на аркушах паперу вислови Петра Яцика; запропонувати для обговорення один із висловів.
3. Після того, як вичерпається час на обговорення, кожна група, згідно з чергою, представляє своє бачення розуміння суті вислову. Таким чином, групи висловлюються по черзі, поки не буде вичерпано всі відповіді.
4. Під час обговорення проблематики вислову на дошці складається список учнівських висловлень по суті поставленого завдання.
5. Коли всі відповіді з обговорення вислову будуть висловлені, вчитель робить узагальнення щодо розуміння учнями суті крилатого вислову Петра Яцика. В разі потреби педагог доповнює учнівські роздуми своїми судженнями.
6. Наступні етапи уроку: продовжувати працю над іншими почвальними висловами Петра Яцика.

Вислови Петра Яцика
(за книгою М. Слабошпицького
«Українець, який відмовився бути бідним»)

1. «Все залежить від совісті людини, а не від її становища в суспільстві».
2. «Треба опанувати одну справу, одну ділянку життя і знати її досконало. Тоді станеш справді кимось помітним у ній».
3. «Найкраще, коли про тебе свідчать не слова, а твої справи».
4. «Людина живе для творчості, і тільки в тому, що вона створила, її досконалість».
5. «Кожен має право думати і діяти, як його Бог надоумив».
6. «Нарікання — це ще не активне творення. Наріканням справи не поправиш».
7. «Найважливіша цінність одиниці й держави — це сила, яку дає освіта, гроші й армія, бо світ любить красу, але рахується з силою».
8. «А довіра здобувається тільки працею, чесністю і правдомовністю».
9. «Роби добро, не чекаючи на винагороду».
10. «Біда тому, хто боїться чужої думки і нічого не робить».

Самооцінювання учнями роботи в групі

Учні індивідуально виставляють бали від 0 до 2 по кожному з визначених у картці напрямів.

1.	Ви брали активну участь у роботі групи.	
2.	Ви вносили вдалі пропозиції, які врахувала група.	
3.	Ви надавали підтримку іншим членам групи, заохочували їх до роботи.	
4.	Ви висунули цілком нову ідею, що сподобалась іншим.	
5.	Ви вдало узагальнювали думки інших, просували роботу групи вперед.	
6.	Ви доповідали класу про результати групової роботи.	
	<i>Всього балів</i>	